

De Sumatra Post

Dagblad voor Sumatra's Oostkust.

Uitgever en Drukker: J. WALLERMANN, Telefoon 211.

Wd. Redakteur: A. J. C. M. TERVOOREN, „ 259.

Telegramadres voor Redactie en Administratie:

WALLERMANN, MEDAN.

Mercur en A B C Code in gebruik.

ABONNEMENTSPRIJS:

Voor Nederlandsch-Indië . . per jaar franco f 20.—

Voor alle andere landen der

algemeene postvereeniging „ „ „ 25.—

met halfjaarlijksche vooruitbetaling.

Afzonderlijke nummers per stuk . . . \$ 0.10

PRIJS DER ADVERTENTIEN:

Per advertentie t/m. 5 regels per keer . . f 1.50

Voor elken regel meer . . . „ 0.20

HANDELSADVERTENTIËN NAAR OVEREENKOMST.

Groote letters naar plaatsruimte.

Advertentiën moeten vooruit betaald worden.

Dit nummer bestaat uit drie bladen.

Zes jaren planter aan de Oostkust

door

Woldemar von Hanneken.

(Voor „De Sumatra Post” bewerkt door Omega).

(Vervolg.)

Te Tandjoeng Balei teruggekeerd, leek het kleine nest hem thans zeer groot. Hijzelf was verwilderd; in een heel jaar had hij slechts 3 Europeanen gezien en 5 maanden was hij heel alleen gebleven.

Op de onderneming H. was intusschen veel veranderd. De Heer R. was naar Europa gegaan en de vroegere collega K. was administrateur geworden. Er was een oogst ter verzending gereed, een tweede stond te veld. De oude barak voor 4 personen was verdwenen en er stond voor iederen Europeaan een huis. In plaats van K. was een andere assistent gekomen, die nog maar een paar weken in 't land was. Von Hanneken was dus de jongste niet meer.

Er was een aangename verhouding tusschen de menschen op H., ofschoon er 3 nationaliteiten waren: Duitschers, Zwitsers en Hollanders. Von Hanneken had het niet gemakkelijk op zijn afdeling. De koelies waren niet gewoon aan zulk een streng regime. Op zekeren dag maakte hij een mandoor een standje over de vervuiling van een put en plotseling vielen 30 kerels op hem aan. Hij was te paard gekomen en had geen stok, maar hij ont-rukte een Chinees zijn hakbijl, ging tegen een matten wand staan en pazeerde zoo goed mogelijk de slagen. Het gelukte hem zijn paard te bereiken, maar toen hij één voet in den stijgbeugel had, werd hij achterover getrokken. Zelfs het paard werd afgeranseld en een onvoorzichtige Chinees kreeg daarbij een schop zoodat hij dood neerviel. Intusschen lag von H. zelf door zware slagen op het hoofd getroffen dood op den grond, — tenminste dat dachten de Chineezers. Ze wierpen hem in een diepe sloot, waarin slechts een beetje water liep. Daardoor kwam hij bij, maar was niet in staat

om tegen den kant op te klouteren. Intusschen was zijn paard naar huis gelopen en had aldus bekend gemaakt, dat er iets gebeurd was. Men zocht en vond hem, waarna hij thuis gebracht en goed verpleegd werd. De heele Chinese bende werd opgebracht. Von Hanneken zocht de belhamels er uit en den volgende dag ging hij ze zelf naar de gevangenis brengen. Het waren 12 kerels, die geboeid en met de staarten aan elkaar gebonden meeti-pelden, terwijl von H. te paard met 3 gewapende Bandjareezen volgde. Toen men eindelijk het residentiehuis bereikte, viel von H. in zwijm; hij had te veel van zijn krachten geveerd. Zijn sterk gestel hielp hem echter spoedig en binnen 8 dagen was hij weer aan 't werk. Van de koelies had hij geen last meer.

Op den 9-den Maart (dus 1888) werden alle Duitschers diep getroffen door de doodstijding van Keizer Wilhelm I, een bericht dat aan von Hanneken werd toegestuurd als oudste Duitscher op de onderneming.

Na het vertrek van den Heer H. naar Europa, waren de toestanden in de leiding der onderneming er lang niet op verbeterd. H's plaatsvervanger had veel nieuw personeel — meest goede vrienden en verwanten — aangesteld. Men maakte de ouderen het leven zuur. De een na den ander trok er uit. „We moesten het aanzien hoe anderen profiteerden van hetgeen wij met zooveel moeite hadden klaar gemaakt.” Zoo ging ook von H. weg.

Hij kreeg nu een andere betrekking en daarbij de opdracht om „in een zuidelijk gelegen provincie van Sumatra” opmetingen te doen. Dat was nl. in Kwaloe. Hij moest daartoe eerst naar Singapore terug en dan met een boot weer naar den overkant.

Van deze geheele werkzaamheid in de rimboe geeft de schrijver een overzicht. Hij werd ten slotte na eenige weken uit zijn eenzaamheid verlost door zijn chef, die met 100 Chineezers op het voorloopig ingericht terrein arriveerde.

Von H. ging toen naar Tandjoeng Balei terug; nu niet over Singapore maar langs de kust. De vaart duurde 70 uur. Hij kreeg nu een nieuwe benoeming, maar eerst tegen 1 Januari (1889) en 't was pas

November. Hij wilde dien tijd besteden om eens noordwaarts het land in te gaan, maar de Hollandsche regeeringsambtenaar verbood zulks, omdat dit toen nog te onsekuur werd geacht. Daarom ging hij met een kustboot naar Bedagei en begon van daar zijn tocht in gezelschap van een inlander, die vroeger op Ceylon olifantenjager was geweest. Zoo bezocht hij 8 groote ondernemingen en werd overal zeer vriendelijk ontvangen. Van de „provincie” Bedagei kwam hij in Padang en van daar naar Pagorawan, waar hij iemand aantrof, die eigenaar was van een groote concessie in het naburige Si Parre Parre en Tandjong Koeba. Deze verzocht om zijn land op te nemen en hoewel hij rust noodig had, nam von H. het aan.

Er volgde een herhaling van de expeditie in Kwaloe. Von H. ging met 10 man in een boot op weg. In Tandjong Koeba ontdekte hij eens op een avond een lichtje in het geboomte. Hij ging er op af, kwam aan een vreemdsoortige hut en vond daarin . . . een Zwitserschen professor met twee assistenten. Het was een verschrikkelijke heksenkeuken, met allerlei schedels, geraamten, enz. Von H. had kort te voren sporen van een rhinoceros gezien en een der volgende dagen ging men op jacht. Onze schrijver schoot het eerst, met het gevolg, dat de kolossus recht op hem aanliep; de beide assistenten, die meer op zulk groot wild hadden gejaagd, troffen het monster gelukkig vlak in den kop en de rhinoceros viel om. Met 25 Javanen werd het beest weggesleept en toen begon het smerige slachterswerk. Door de explodeerende projectielen was de schedel in 40 stukken gesprongen, die echter weer netjes aan elkaar gezet konden worden.

Na dit intermezzo in de rimboe kwam von H. als „hoofdassistent” op de onderneming B. in dienst. Er waren nog 3 assistenten. De administrateur was niet erg werkzaam, zoodat onze schrijver eigenlijk zelfstandig kon optreden. Hij bleef hier een jaar (dus tot 1 Januari 1890) en ging toen alweer, als „hoofdassistent”, naar de onderneming P. Behalve het gewone planterswerk had hij hier een veldspoor met Duitsch materiaal aan te leggen door een 200 M. breed en zeer diep moeras. Toen hij nog 's konings uniform droeg, was hij

met de behandeling van horden enz. vertrouwd geraakt, en dat kwam hem nu goed te pas.

Maar er kwamen moeilijkheden met het werkvolk. Het vorige jaar was de sorteering slecht gegaan en von H. had veel moeite om de Chineezers den ouden sleur af te wennen. Op zekeren ochtend hoorde men plotseling in de fermenteer-schuur het geschreeuw van: „Cha (het Noord-Chineesche Da, d.w.z. „sla dood”). Von H. was met 3 andere assistenten in de schuur. Hij en een ander sloegen er met stokken duchtig op los. De administrateur bezette met volk de hoofddeur, maar hij vergat de kleine uitgangen en de Chineezers ontsnapten.

Zij konden om redenen maar één weg nemen, n.l. noordwaarts, naar Medan, dat ze in 3 of 4 dagmarschen konden bereiken. Aan den toenmaligen spooraanleg en bij ander werk konden ze zich het best laten aanmonsteren. Als men maar bedenkt, dat iedere koelie zowat 80 dollars kostte, zegt von H., dan begrijpt men, dat we met grooten ijver de kerels achterna gingen. Met een aantal karata sewa en 10 flinke Bandjareezen ging hij op weg. Na een uur stevig rijden kwam men in het Maleische dorp B. Een paar minuten geleden was de heele troep, die intusschen een boschpad had gevolgd, daar door gekomen, allen met dikke stokken en messen gewapend. Wat kon hij met zijn 10 man doen? Als hij nu nog maar een goed paard gehad had, dan was hij dwars door de bende heen gereden. . . . Nu moest hij een akal verzinnen. Welnu, een bewoner van het dorp werd overgehaald om hem in zijn karretje mee te nemen, te samen met de oude moeder van dien Maleier. Von Hanneken werd daarbij verkleed als een jong Maleisch meisje met de sarong voor het gezicht. De jaloesieën van het karretje werden neergelaten.

Aldus reden ze dwars door de koelies heen, wat 10 minuten duurde, want de troep marcheerde ver uiteen. De Chineezers keken naar binnen, maar deden niets, afgeschrikt door de leelijkheid van de nènèh. Zoo kwam von H. er door, zonder dat hij zijn revolver noodig had gehad.

Zijn oude kennis, de Hollandsche ambtenaar N., keek vreemd op, toen hij in

FEUILLETON.

De Gedong Ingris.

Een verhaal uit den opstand op Java 1825—1830

door

J. P. SCHOEMAKER,

Gep. Kapitein N. O. I. Leger.

(overgenomen uit het „Tijdschr. v. Ned.-Indië”)

(Slot)

„Barricadeeren” bulderde Sir Gray. Gelukkig hadden een vijftal soldaten bij den eersten slag terstond voor de deur post gevat, zoodat de woestelingen met een flinke losbranding werden ontvangen, en vervolgens met bajonetsteken en kofslagen verdreven. Inmiddels hadden de Sipajers met bliksemsnelheid de deuren van een der aangrenzende binnenvertrekken uit de hengsels gelicht en daarmee de opening gestopt, terwijl de stormklok, welke in de zaal was gesmakt, diende als dwarsbalk welke middels koorden van portières en schilderijen aan krammen en spijkers werd vastgesjord.

De muiters, ofschoon teleurgesteld over zulk een hardnekkige verdediging waarop zij niet hadden gerekend, gaven echter den moed niet op, maar beproefden thans den aanval op andere wijze voort te zetten.

In allerijl verzamelden zij alles wat brandbaar

was en wierpen dat in de voorgalerij. Weldra drong een scherpe rook- en brandlucht naar binnen. Geen kwartier later stormden de verdedigers der bovenverdieping de trappen af; de plankenvloer van het balkon stond in lichte laasie en de rook dreigde hen te verstikken, zoodat een langer verblijf boven onhoudbaar werd. De onzen konden het hachelijke van den toestand niet ontveinen en Sir Gray, die immer een onverstoorbare bedaardheid had behouden, was de eerste om zulks te erkennen. „Wij moeten de verdediging van het hoofdgebouw opgeven,” zeide hij, „en trachten door de achterdeur den tuin te bereiken; mocht aan die zijde de doortocht niet meer vrij zijn, welnu, dan moeten wij den strijd tot het einde doorzetten.”

Met het geknetter der vlammen steeg buiten een woest getier van vreugde op, zonder ophouden bonsden de slagen tegen deuren en blinden. „Haasten wij ons, er is geen tijd meer te verliezen”, riep Sir Gray.

Snel hadden de onderofficieren hunne manschappen verzameld en „appel” gehouden; allen waren gelukkig present. „Laadt de geweren”, commandeerde Doeva. — Langs de overdekte gangen sloopten naar de stallen. Het was hoog tijd, want het hoofdgebouw was weldra een vuuroven gelijk; door alle deuren en vensters sloegen de vlammen. De hitte deed spoedig de binnenmuren barsten en van alle kanten stegen dikke rookwolken opwaarts, die den ganschen omtrek in een dichte wolk hielden. Voor de stallen hield Sir Gray halt, om een drietal paarden los te binden en door de

tuindeur te laten ontsnappen. Het ging hem aan 't hart die dieren geen kans tot redden te geven.

Nu geleide hij, aandachtig rondkijkend, het troepje door het hof naar een tuinhuisje, dat ongeveer 100 schreden van de bijgebouwen lag. Dat huisje was van stevige planken opgetrokken met atypen dak, en diende tot berging van tuin- en stalmetaal. Ofschoon de onzen zich niet met een bedriegelijke verwachting vleiden, waren zij daarin voorloopig goed verborgen en hielden althans eenigen kans op redding te wachten.

De kostbare tijd werd niet onbenut gelaten; deuren en vensters werden terstond zoodanig gebarricadeerd, dat zij behoorlijk gedekt van de vuurwapens konden gebruik maken.

De meeste zorg veroorzaakte het licht ontvlambare dak, dat men niet durfde afrukken, uit vrees, dat het gitsel hun daarzija zoude verraden. Uit voorzorg werden eenige manschappen op de zoldering geplaatst, om het dak af te rukken, zoodra de vijand ten aanval opdaagde.

Het hoofdgebouw was door de dikke rook geheel aan 't gezicht onttrokken, doch het verward triomfgeschreeuw, het geknetter der vlammen, gekraak en ruw geweld, bewezen dat de muiters hun vernielzucht den vrijen teugel lieten. Toen zij tot de ontdekking kwamen, dat de belegerden hadden weten te ontsnappen, kende hunne woede geen grens.

Op bevel der aanvoerders verdeelden zij zich in onderscheidene groepen, om den tuin en daar omheen liggende paden en struiken te doorzoeken. In ademlooze spanning en zwijgend wachten

de onzen met den vinger aan den trekker van 't geweer op de dingen, die komen zouden. Intusschen werd het allengs dag.

De tuin wemelde van muiters, waaronder vele priesters en voornamelijk hoofden, die loerend naar alle kanten gluurden. Het duurde niet lang, of zij hadden het tuinhuisje ontdekt. Daar de deuren en de luiken gesloten waren, beproefden de muiters deze met hunne klewang stuk te slaan, waar-schijnlijk meer uit vernielzucht, dan wel in de veronderstelling daar binnen hunne vijanden te zullen vinden.

Op dit oogenblik openden de onzen een welgericht vuur, welke de muiters verschrikt achteruit deed dringen. Maar weldra klonk het wild en dreigend geschreeuw uit honderden kelen. Van alle kanten kwamen nu de woestelingen opdagen, die met vreugdegehuil vernamen, dat de blanda's in hunne macht waren. De toestand der onzen was hopeloos, want naar gissing, telde de muiters wel 5 à 600 man. De onzen begrepen, dat zij verloren waren en zwoeren tot den laatsten man te zullen strijden en de zwaargewonden het genadeschot te geven. Ondanks de vele dooden en gewonden, die de vijand bij elken aanval achterliet, gaf hij zijn prooi niet prijs, doch ziende, dat de goed gedekte blanda's door stormen niet konden worden overmeesterd, werd thans getracht het huisje in brand te steken.

Takkenbossen, droog gras en bamboe werden bijeengebracht en middels lanssen tegen de omwanding opgestapeld. In weerwil van het heftig ge-